

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้เป็นประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 25-39 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือรับจ้าง อยู่ในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาโดยวิธีการดังต่อไปนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็น ได้แก่ประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 25-39 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือรับจ้าง อยู่ในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ รวม 8 ตำบล โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Cluster Sampling) โดยจับฉลากสุ่มอย่างง่ายหมู่บ้านตัวอย่างตำบลละ 1 หมู่บ้าน ยกเว้นหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ของชนกลุ่มน้อย(ชาวเขา) ให้ได้ตามสัดส่วนประชากรของแต่ละตำบลได้ดังนี้

1. ตำบลเวียง	สุ่มได้	หมู่ที่ 9	บ้านสันป่าไหนด	104	คน
2. ตำบลม่อนปิ่น	“	หมู่ที่ 10	บ้านม่วงชุม	34	คน
3. ตำบลสันทราย	“	หมู่ที่ 6	บ้านต้นสำน	54	คน
4. ตำบลแม่สุ่น	“	หมู่ที่ 9	บ้านสันป่าแดง	53	คน
5. ตำบลแม่คะ	“	หมู่ที่ 5	บ้านห้วยไคร้	35	คน
6. ตำบลแม่จอน	“	หมู่ที่ 8	บ้านหนองขวาง	38	คน
7. ตำบลแม่ข่า	“	หมู่ที่ 2	บ้านดงป่าตัน	42	คน
8. ตำบลโป่งน้ำร้อน	“	หมู่ที่ 1	บ้านหนองพาง	20	คน

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

2. ช่วงอายุ

- ต่ำกว่า 20 ปี
- ระหว่าง 20-24 ปี
- ระหว่าง 25-29 ปี
- ระหว่าง 30-34 ปี
- ระหว่าง 35-39 ปี
- ระหว่าง 40-44 ปี
- สูงกว่า 44 ปี

3. อาชีพ

- เกษตรกรรม
- รับจ้าง
- อื่น ๆ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเชื่อต่อการติดเชื้อเอช ไอ วี เป็นแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

ตามตัวแปรในแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ โรเซนสตอค (Rosenstock 1969 ; 1974 : 330) โดยเน้นตัวแปรของการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยง (Perceived Susceptibility) เป็นการรับรู้ว่าคุณคนมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ ถ้าไม่มีความตระหนักรู้และยังมีพฤติกรรมเสี่ยง ตลอดจนมีพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะที่เจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ได้อย่างไร มีความจำเป็นต้องมีพฤติกรรมอนามัยอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ข้อคำถามแต่ละข้อจะถามความเสี่ยงหรือแนวโน้มว่าจะเสี่ยง ประเด็นคำตอบแต่ละข้อจะต้องตอบว่าเป็นจริงหรือไม่ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบใน 2 ตัวเลือก คือใช่ ไม่ใช่ หลักการให้คะแนนมีดังนี้

ถ้าตอบว่าใช่	ได้	2	คะแนน
ถ้าตอบว่าไม่ใช่	ได้	1	คะแนน

โดยที่ 2 คะแนน หมายถึงผู้ตอบน่าจะมีพฤติกรรมเสี่ยง หรือมีแนวโน้มว่าจะมีความเสี่ยง

1 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบไม่น่าจะมีพฤติกรรมเสี่ยง หรือมีแนวโน้มว่าจะไม่มีความเสี่ยง

การคิดคะแนนของแบบสอบถาม คัดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของแต่ละคน ซึ่งมีความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อ		ความหมาย
1.00-1.49	คือ	ผู้ตอบน่าจะมีพฤติกรรมเสี่ยงน้อย หรือมีแนวโน้มว่าจะมีความเสี่ยงน้อย
1.50-2.00	คือ	ผู้ตอบน่าจะมีพฤติกรรมเสี่ยง หรือมีแนวโน้มว่าจะมีความเสี่ยงมาก

ส่วนที่ 3. แบบสอบถามปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแบบจำลองนิเวศวิทยา (Ecology Model) ในบริบทของการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกัน ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามแนวคิดของแมคเลอรอย, ไบบู และคนอื่น ๆ (Henneth K.McLeroy, Daniel Bibeau et al., 1992:356) ได้แก่

3.1 ปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่บุคลิกภาพส่วนบุคคล เช่น ความรู้, เจตคติ, พฤติกรรม, ค่านิยม, ความเชื่อของบุคคล, ทักษะ เป็นต้น รวมถึงประวัติการพัฒนาส่วนบุคคล

3.2 ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ เครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของสังคม, ระบบการสนับสนุนของสังคม รวมถึงครอบครัว, กลุ่มเพื่อนที่ทำงานร่วมกัน, และเครือข่ายเพื่อน

3.3 ปัจจัยด้านสถาบัน ได้แก่สถาบันทางสังคม ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลและกฎระเบียบอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา

3.4 ปัจจัยชุมชน ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร, สถาบันและเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือลักษณะการปกครองของท้องถิ่นที่ให้ความเชื่อถือนต่อผู้นำชุมชนสูง

3.5 ปัจจัยด้านนโยบาย ได้แก่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของรัฐฯ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ ตามหลักมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้คือ

ข้อความที่เป็นเชิงนิมิต(Positive) พิจารณาให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ได้	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	1	คะแนน

ข้อความที่เชิงนิเสธ(Negative) พิจารณาให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ได้	1	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	3	คะแนน

การแปลความหมาย แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยคิดคะแนนของแบบสอบถาม คิดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของแต่ละคน ซึ่งมีความหมายดังนี้

1.0-1.49	คะแนน หมายถึง ปังจัยดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงน้อย
1.50-2.49	คะแนน หมายถึง ปังจัยดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงปานกลาง
2.50-3.0	คะแนน หมายถึง ปังจัยดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น

การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

ได้จากการทำสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) จากการเลือกแบบเจาะจงในหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลสันทราย อำเภอฝาง โดยผู้ให้ข้อมูลคือกลุ่มที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

จุดประสงค์ในการสนทนากลุ่มเป็นการรวบรวมข้อคิดเห็นเพื่อความเข้าใจวิถีชีวิตของชาวอำเภอฝางที่มีลักษณะเป็นเขชนบท โดยเลือกสนทนาในบางประเด็น อาทิ พฤติกรรม ความเชื่อ ค่านิยมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เพื่ออธิบายเสริมในข้อมูลเชิงปริมาณ

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมปัญหาจาก ประชาชนที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลฝาง จำนวน 8 คน ประชาชนที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 5 คน ประชาชนทั่วไปอีก 4 คน โดยให้ประชาชนเหล่านั้นเล่าหรือเขียน สถานการณ์ ความรุนแรง ความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยกระทำมาในอดีต

3. นำปัญหาทั้งหมดทำเป็นแบบทดสอบ

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่านดังนี้คือ

4.1 แพทย์ผู้ชำนาญด้านโรคเอดส์	2	ท่าน
4.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์	2	ท่าน
4.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา	1	ท่าน
4.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล	1	ท่าน

ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง(Validity) ทางด้านภาษา เนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำ และจัดพิมพ์ ได้แบบทดสอบจำนวน 54 ข้อ

5. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุง แก้ไข และจัดพิมพ์แล้วไปทดสอบใช้กับประชาชนเป้าหมายที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ในโครงร่าง จำนวน 31 คน

6. นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยใช้การวิเคราะห์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ หาค่า Reliability ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเลื่อมใส	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 832
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในบุคคล	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 829
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกบุคคล	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 790
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสถาบัน	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 878
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยชุมชน	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 884
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงนโยบายสาธารณะ	ได้ค่าความเชื่อมั่น . 891
	ได้ค่าความเชื่อมั่นรวม . 849

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. หาผู้ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลจำนวน 4 คน โดยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล เช่น หากกลุ่มตัวอย่างอ่านออกเขียนได้เป็นอย่างดี ก็ให้กลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นกรอกเอง แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีเวลามากและไม่ถนัดในทักษะการอ่าน ก็ต้องทำการสัมภาษณ์ จนได้ครบตามจำนวน โดยได้มาทั้งหมด 394 ราย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มา ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำข้อมูลได้นำวิเคราะห์โดยใช้วิธีการสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล คือค่าร้อยละ(Percentage) ส่วนของข้อมูลทั่วไป
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล คือค่าเฉลี่ย(Mean)ของข้อมูล ในส่วนของความเสี่ยงหรือแนวโน้มว่าเสี่ยง และปัจจัยต่าง ๆ
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของความเสี่ยงหรือแนวโน้มว่าจะเสี่ยงกับปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล ปัจจัยเชิงสถาบัน ปัจจัยชุมชน ปัจจัยนโยบายของรัฐฯ โดยใช้วิธีคำนวณแบบผลคูณกำลังสองของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่บอกระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด โดยทั่วไปถือว่า r (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์) เท่ากับ .80 หรือมากกว่า แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสูง ถ้า r ใกล้ ๆ .50 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และถ้า r เท่ากับ .30 หรือต่ำกว่า แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (Dowine, 1974, pp 101, อ้างในกนกทิพย์ พัฒนาพิภพพันธ์, 2529, หน้า 122)
3. ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้การทดสอบค่า t (t-test)